

2011

NIEUWE GENTWEG 47

Resultaten archeologisch
vooronderzoek Nieuwe Gentweg 47

Dieter Verwerft

Opdrachtgever:

Berg Invest

Titel:

Archeologisch vooronderzoek Nieuwe Gentweg 47

Versie:

Definitief rapport

Auteur:

Dieter Verwerft

Raakvlak:

Komvest 45

8000 Brugge

T +32 [0]50 44 50 44

F +32 [0]50 61 63 67

E info@raakvlak.be

[www raakvlak.be](http://www.raakvlak.be)

Periode:

29 juni 2011

Veldmedewerkers:

Amaury Cogels, Regy Poppe, Serge Van Lieferringe

Met de medewerking van:

Roland Decock

1.	Inleiding	4
2.	Historische situering	6
2.1.	De kaart van Marcus Gerards	6
2.2.	Kabinetskaart	6
2.3.	Popp-kaart.....	7
3.	Onderzoeksresultaten	8
3.1.	Bodemkundige resultaten.....	8
3.2.	Archeologische resultaten	11
4.	Besluit	12
5.	Bibliografie	13

Omdat de schoolgebouwen nog steeds overeind staan, hebben we één sleuf door de speelplaats getrokken (zie fig. 2). De sleuf is getrokken met een 160 cm brede kraanbak en plaatselijk is verdiept met een smallere kraanbak, zodat de aanwezige muurresten bewaard bleven. Op 2 plaatsen in de sleuf is een profiel geplaatst.

Fig. 2 Locatie van de sleuf op de speelplaats van de Nieuwe Gentweg 47

2. Historische situering

Voorafgaand aan het archeologische veldwerk voerden we een historisch archiefonderzoek uit. Cartografische bronnen vormen hierin het voornaamste studiemateriaal. De kaart van Marcus Gerards uit 1562 is het vertrekpunt voor een tocht langs enkele markante momenten in het cartografisch verleden van de site.

2.1. De kaart van Marcus Gerards

De kaart van Marcus Gerards uit 1562 is de meest gereproduceerde kaart van de stad Brugge en mag ook hier niet ontbreken (zie fig. 3). Op de locatie van het projectgebied prijkt een hoekhuis: het is een samenstelling van een breedhuis en een diephuis met beiden 2 bouwlagen, een zadeldak en een trapgevel. De huizen bestaan uit respectievelijk drie en twee traveeën. Dit imposante gebouw bevindt zich op een groot ommuurd domein met poort. Daarbinnen liggen een omheinde moestuin, enkele bomen en een ronde constructie, heel waarschijnlijk een waterput. De rijkdom en uitstraling die Marcus Gerards de site in de jaren '60 van de 16^e eeuw toebedeeld, zijn niet te ontkennen. Het complex lijkt op basis van de vormtaal ontstaan te zijn in de 16^e eeuw.

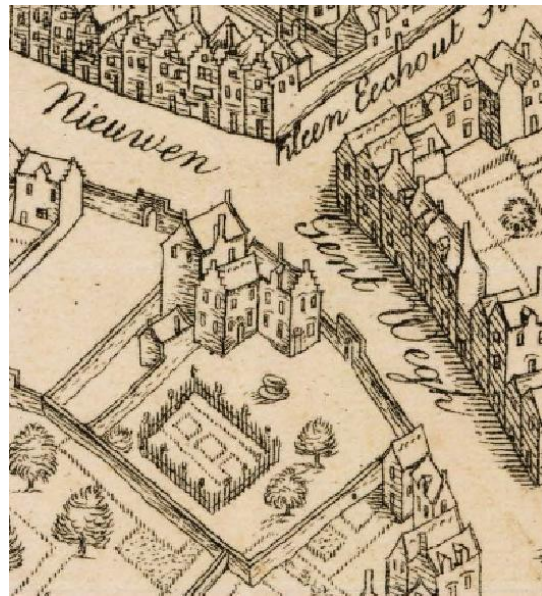

Fig. 3 Nieuwe Gentweg 47 op de kaart van Marcus Gerards, 1562 (huizenonderzoekbrugge.be)

2.2. Kabinetskaart

Ruim twee eeuwen later, tussen 1771 en 1777, kaarteert de Graaf van Ferraris de Oostenrijkse Nederlanden (zie fig. 4). Deze zogenaamde Kabinetskaart biedt ons een unieke kijk op het landschap net voor het einde van het Ancien Régime. In deze periode is de link tussen de gebouwen en het domein minder uitgesproken. Er is nog steeds een boomgaard en moestuin aanwezig, maar de exacte locatie van de gebouwen valt hier moeilijker te bepalen. We herkennen nog steeds een hoekhuis, maar de aanpalende gebouwen verschillen ten opzichte van die op de kaart van Marcus Gerards.

Fig. 4 Nieuwe Gentweg 47 op de kabinetskaart, 1777 (kbr.be)

2.3. Popp-kaart

Fig. 5 Nieuwe Gentweg 47 op de Popp-kaart (huizenonderzoekbrugge.be)

De laatste kaart die we ter hand nemen is het kadastrale plan van Philippe Christian Popp. Op deze kaart uit 1865 figureert de site als groot U-vormig gebouwencomplex (zie fig. 5). Het is op deze plaats dat Carolus de Schietere de Capryke in 1807 een zondagsschool opricht. Deze zondagsscholen vormen voor veel kinderen de enige vorm van onderwijs in die tijd. De 'Zondagsschool van Area' of 'Caprycke' staat open voor leerlingen jonger dan twaalf jaar uit vier verschillende parochies: Onze-Lieve-Vrouw, Sint-Salvator, Heilige-Magdalena en Sint-Walburga. Na de *de facto* invoering van de leerplicht na de Eerste Wereldoorlog verliezen de zondagsscholen hun betekenis en wordt de school overgenomen door de in 1908 opgerichte Vrije Beroepsschool. (BRICHAUX, 2004)

Deze door Achiël Lauwers gestichte onderwijsinstelling verhuist in 1930 naar de Boeveriestraat. Gevelankers in de bijgebouwen dwars op de gevel wijzen op een uitbreiding van de infrastructuur in 1923. Na 1930 zal het Koninklijk Technisch Atheneum zich in deze gebouwen vestigen. De laatste jaren viel het leegstaande schoolgebouw ten prooi aan verkommering

3. Onderzoeksresultaten

3.1. Bodemkundige resultaten

Het projectgebied ligt in een stedelijke omgeving, waardoor er geen bodemkundige informatie voorhanden is. Door middel van gericht geplaatste profielen trachten we dit euvel te overkomen. Dit om twee redenen: het achterhalen van de bodemgesteldheid enerzijds en het bepalen van de diepte en dikte van de archeologisch relevante lagen anderzijds. Op twee plaatsen in de proeflseuf hebben we een profiel geplaatst (zie fig. 6).

Opmerkelijk is dat de bovenste laag op de speelplaats bestaat uit sterk organische grond. Dit kan refereren naar het verleden dat afgebeeld staat op de kaart van Marcus Gerards: een moestuin.

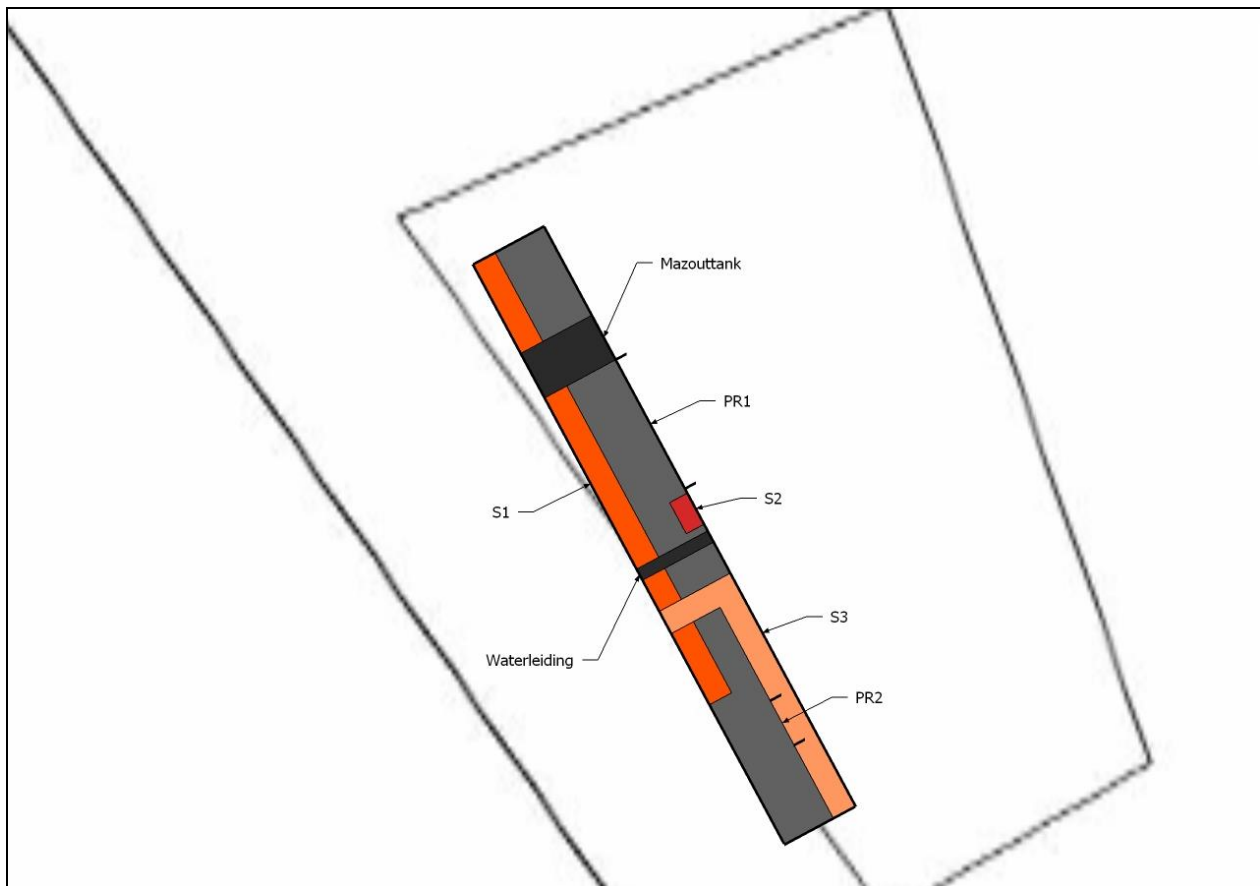
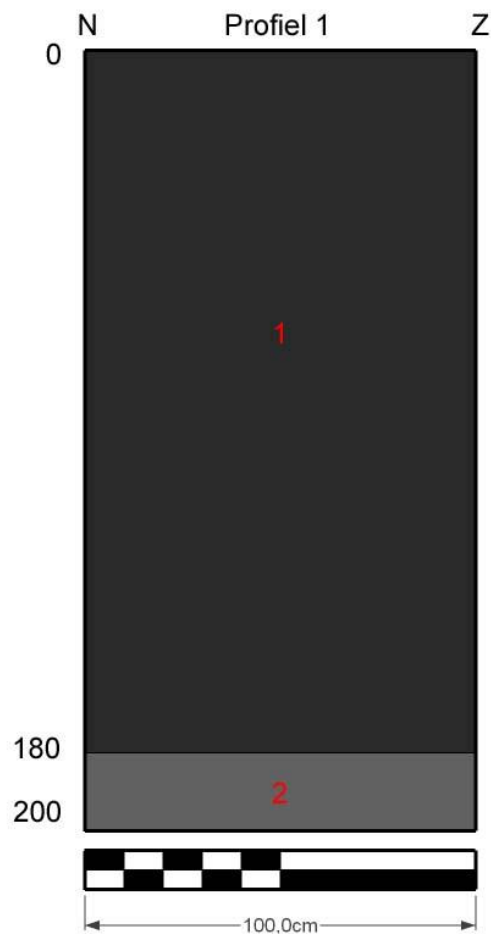

Fig. 6 Detail sleuf Nieuwe Gentweg 47

Het eerste profiel bevindt zich in het noorden van de proefsleuf. Op deze plaats diende 180 cm verstoorde grond afgegraven te worden, voor we een archeologisch niveau bereikten (zie fig. 7). Vanwege grote twijfels omtrent de stabiliteit van de put is het profiel niet opgeschoond en hebben we de put heel snel gedicht. Uit de informatie die we desalniettemin uit de foto's kunnen puren lijkt het hier om een zeer natte bodem te gaan. Onder het 180 cm dik donkerbruin-grijs, verstoord pakket treffen we een donkergrijze laag zand aan, met een hoge organische fractie. Het is op dit ogenblik niet duidelijk of het hier om veen, dan wel om mest (of beer) gaat. Bewoning op dit niveau onder de ophogingslaag is minder waarschijnlijk.

Fig. 7 Profiel 1: 1 = antropogeen materiaal, 2 = donkergrijs zand

Het tweede profiel is onder spoor 3 aangelegd (zie fig. 8). Onder het bakstenen muurtje treffen we een organisch zeer rijke laag aan, met baksteen en houtschool brokjes. De donkere, organische kleur wijst op een hoge grondwatertafel en een accumulatie van humus. Onder deze 30 cm dikke laag ligt 20 cm grijs-wit zand. Dit zand bevat houtschoolspikkels en baksteenbrokjes. Deze Eg-horizont vertoont eveneens enkele vegetatiesporen. Voegen we de informatie uit de eerste twee lagen samen, dan kunnen we hier spreken van een oude stabilisatie- of oppervlakte horizont, waarschijnlijk een weide. Hier is de verwachting op bewoningssporen, door de hogere ligging én de aanwezigheid van een intacte stabilisatiehorizont, groter.

In de onderste laag concentreert zich een grote hoeveelheid oxido-reductie. Dit is ijzer die neergeslaan is uit de Eg-horizont. Het ijzer migreert met andere woorden mee met het grondwater. Van een echte podzol kunnen we hier niet spreken, omdat de A-horizont teveel nutriënten bevat om te migreren.

Het schoonmaken van de A-horizont van dit profiel bracht twee scherven grijs aardewerk aan het licht, te dateren in de 13^e eeuw. Ze vormen de oudste materiële vondsten van dit onderzoek.

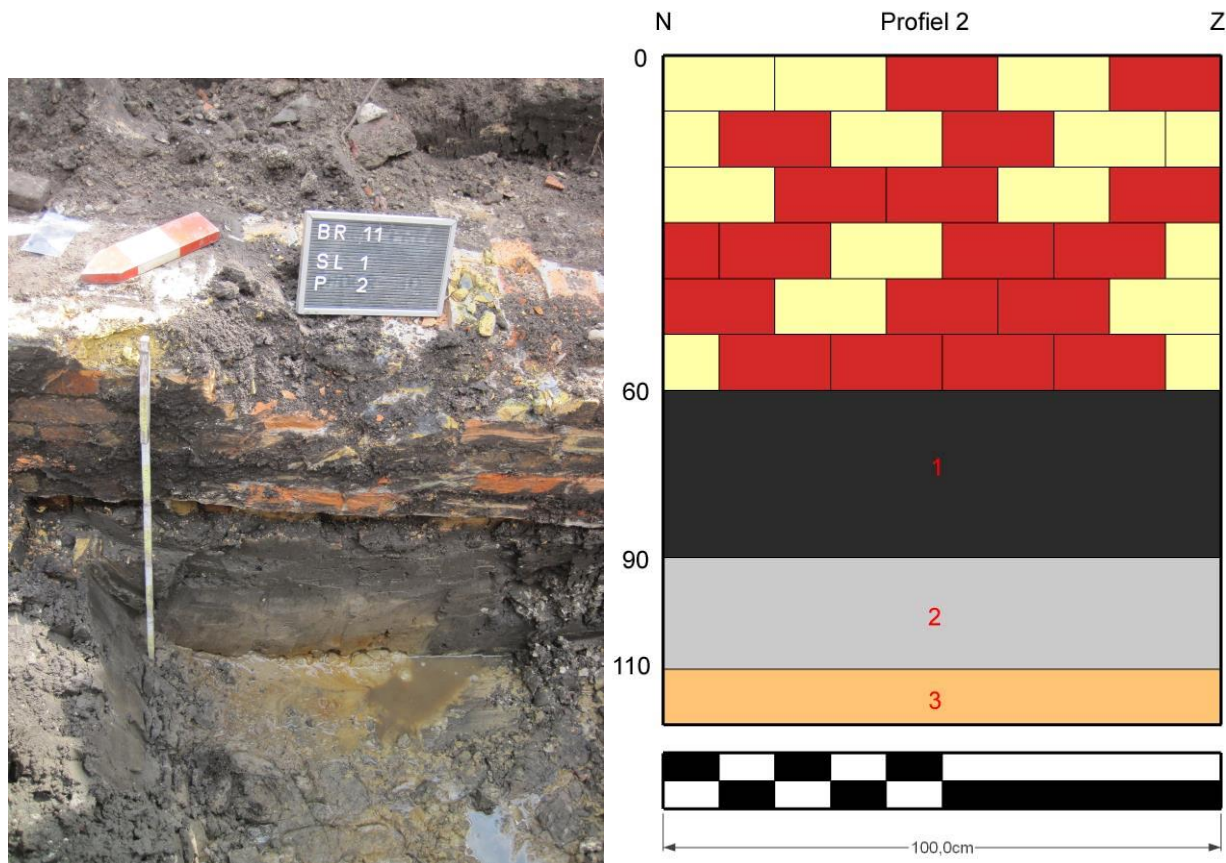

Fig. 8 Profiel 2: 1 = A-horizont, 2 = Eg-horizont, 3 = Cg-horizont

3.2. Archeologische resultaten

De archeologische sporen in de proefsleuven laten zich kort samenvatten. Het eerste spoor (S1) is een bakstenen muur die het grootste deel van de westelijke rand van de sleuf volgt. De muur is volledig opgebouwd uit herbruikte stenen (vermoedelijk 21 x 10 x 5 cm) en gemetst met vrij harde, geel-grijze zandmortel. Dezelfde mortel treffen aan tussen de bakstenen van het tweede spoor (S2). Bovenop de bakstenen sokkel (of muuruiteinde) ligt witte gips, dit is naar alle waarschijnlijkheid een recente gipsput (zie fig. 9). De stenen zijn van een klein formaat (20 x 8 x 5 cm).

Fig. 9 Spoor 2

Het derde en laatste spoor bestaat uit kleine bakstenen (20 x 10 x 7 cm) en zeer harde, grijze mortel. Alle muren zijn post-middeleeuws construaties, waarbij de eerste twee een iets oudere datering hebben dan de laatste.

Op twee plaatsen worden de proefsleuf en het onderzoek sterk verstoord: op 2 meter van de noordzijde ligt een mazouttank en op 7 meter doorkruist een waterleiding de site.

Tijdens opgravingen in 1990 aan de Garenmarkt, op minder dan 100 m van het projectgebied, werden op de rand van een pleistocene zandrug enkele Romeinse scherven aangetroffen. De Romeinse activiteiten concentreerden zich waarschijnlijk bovenop en tot aan de rand van de zandrug, maar door nivellering levert enkel de rand *in situ* vondsten op. (DE WITTE en HILLEWAERT, 1991, 99) Dit betekent dat mogelijk vervolgonderzoek op deze site bijzonder aandacht moet besteden aan het verloop van het pleistocene zandoppervlak.

4. Besluit

5. **Bibliografie**

BRICHAUX Mieke, *Meisjesonderwijs te Brugge 1900-1930* (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), Gent, 2004, 202 p.

DE WITTE Hubert en HILLEWAERT Bieke, Archeologisch Jaarrapport 1989-1990 in *Jaarboek 1989-90, Brugge Stedelijke Musea*, Brugge, 1991, pp. 87-142